

WIEŚCI GMINNE

To już 30-te wydanie
naszego biuletynu!

bezpłatny biuletyn informacyjny dla mieszkańców Gminy Biskupiec

str. 2

Strategiczne inwestycje w Biskupcu i Łąkorku

O potrzebie modernizacji oczyszczalni ścieków w Biskupcu oraz Stacji Uzdatniania Wody w Łąkorku mówiło się już od dawna. Tym razem przyszedł czas na konkrety - obydwa obiekty zostaną zmodernizowane do marca 2023r.

Wójt Gminy Biskupiec
mgr inż. Arkadiusz Dobek
e-mail: ugb@gminabiskupiec.pl

Dożynki Gminne 2022

str. 5

75-lecie Ossa Biskupiec

str. 6

**Nowy pomost na
plaży Jeziora Łąkorz**

str. 3

Modernizacja oczyszczalni i Stacji Uzdatniania Wody

Do podpisania umów z wykonawcą doszło już na początku sierpnia tego roku. Do końca marca 2023 roku rozbudowana zostanie oczyszczalnia ścieków w Biskupcu, a Stacja Uzdatniania Wody w Łąrkorku przejdzie głęboką modernizację. O potrzebie inwestycji w te elementy gminnej gospodarki wodno-ściekowej mówiło się już od dawna.

O szczegółach dotyczących obydwu zadań informuje szczegółowo Urząd Gminy w Biskupcu. Prace remontowe jak i związane z przebudową pomieszczeń w budynku socjalno-technicznym oczyszczalni ścieków w Biskupcu, będą polegać na dostosowaniu istniejących obiektów do poprawy wydajności funkcjonowania oczyszczalni, a także dostosowania tychże obiektów do aktualnych przepisów sanitarno-higienicznych oraz przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy. Poprawa wydajności oczyszczalni jest kluczowa. Koszt tej inwestycji to 3 088 722,50 zł.

Z kolei modernizacja ujęcia wodociągowego w Łąrkorku będzie obejmowała przebudowę Stacji Uzdatniania Wody – remont budynku technicznego, budowę nowej instalacji technologicznej, montaż dwóch stalowych zbiorników wyrównawczych, a także wymianę przyłączy i wykonanie dróg i placów wewnętrznych. Koszt brutto inwestycji to 3 521 710,70 zł.

Wykonawcą obydwu zadań jest Firma Budowlana UNIB z Ostródy, a inwestycje są współfinansowane ze środków Rządowego Funduszu Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych – II edycja w ramach projektu pn. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej Gminy Biskupiec.

Droga w kierunku Ławy otwarta po remoncie

Ponad 11-kilometrowy odcinek drogi łączący Gminę Biskupiec z powiatem ławskim został oficjalnie otwarty po całkowitej modernizacji. Mieszkańcy i kierowcy odechnęli z ulgą – nareszcie mogą się prze-mieszczać traktem na miarę XXI wieku.

Ile lat mieszkańcy gminy i całego powiatu nowomiejskiego musieli czekać na modernizację tego odcinka drogi? Co najmniej kilkanaście, jak nie kilkadziesiąt. Lata starań lokalnych społeczności i kolejnych władz samorządowych przyniosły efekt w 2022 roku. Droga powiatowa z Krotoszyn, przez Szwarcenowo aż do granic gminy i powiatu w Wonnie została gruntownie przebudowana. Władze naszej gminy podkreślają, że to zadanie było jednym z najważniejszych w obecnej kadencji.

Na przebudowę drogi Powiat Nowomiejski otrzymał dofinansowanie w ramach Funduszu Dróg Samorządowych. Wkład własny poniosły po połowie Gmina Biskupiec i Powiat Nowomiejski na mocy umowy partnerskiej.

W oficjalnym otwarciu drogi wzięli udział m.in. parlamentarzyści – Bogusława Orzechowska, Robert Gontarz, Zbigniew Ziejewski, Wojewoda Warmińsko-Mazurski Artur Chojecki, Starosta Nowomiejski Andrzej Ochlak, Wójt Gminy Biskupiec Arkadiusz Dobek, a także radni i sołtysi z terenu gminy.

Kolejne drogi gminne w remoncie

Do końca tego roku zostaną zmodernizowane kolejne trzy odcinki drogowy na terenie Gminy Biskupiec.

Umowy z wykonawcą zostały podpisane na początku sierpnia. Firma PDB z Brodnicy zajmuje się modernizacją następujących dróg na terenie gminy:

- nr I „Przebudowa drogi gminnej nr 180052N Rywałdzik na odcinku 830mb”. Zakres inwestycji obejmuje przebudowę jezdni, przebudowę zjazdów do posesji, przebudowę mijanek, pobocza z kruszywa łamanego. Koszt brutto 777 163, 56 zł

- nr II „Rozbudowa z przebudową drogi gminnej Nr 180016N Słupnica-Podlasek Mały”. Zadanie będzie polegało na rozbudowie z przebudową istniejącej drogi gminnej na odcinku 3 074 m. Droga

będzie dostosowana do obecnych wymagań technicznych, wykonane zostaną zjazdy na pola i do posesji oraz pobocza gruntowe. Koszt brutto 2 952 966,48 zł

- nr III „Przebudowa drogi gminnej Nr 180023N Podlasek-Wałdowo”, zakres opracowania obejmuje przebudowę drogi na odcinku 1540 mb, przebudowę/budowę zjazdów oraz przebudowę poboczy. Koszt brutto 1 131 780, 97 zł

Nowy pomost na plaży Jeziora Łąkorz

Piękne okoliczności przyrody, miejsce do kąpieli i boisko do siatkówki plażowej – plaża nad Jeziorem Łąkorz od wielu lat przyciąga mieszkańców i turystów. Lokalna społeczność już wiele razy zabiegała o budowę nowego pomostu na plaży. W tym roku marzenie się ziściło. Nowy obiekt tylko dodał uroku temu miejscu.

Prace na plaży zostały zakończone w lipcu. Wykonawca zadania, czyli firma ZWM Dojnikowscy Sp. z o.o. z siedzibą w Suwałkach, zamontował pomost, a lokalni przedsiębiorcy wyrównali oraz zagospodarowali teren plaży poprzez nawiezień piasku. Został zamontowany również ławkostół i kosz na odpady.

Zadanie „Budowa pomostu pływającego na jeziorze Łąkorz” współfinansowane było w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrożenie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” objętego Programem w zakresie: rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturowej.

W wyniku realizacji operacji powstał nowy obiekt infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, umożliwiający oraz uatrakcyjnijający wypoczynek nad wodą.

Koszt realizacji zadania to blisko 100 tys. zł z czego 21 713,00 zł pochodzi z otrzymanej pomocy z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.

Wsparcie dydaktyczne dla szkoły - Aktywna tablica 2022

Szkoła Podstawowa im. Wójta Kazimierza Tomaszewskiego w Krotoszynach w Zespole Szkół w Bielicach otrzymała środki na zakup pomocy dydaktycznych.

Umowę na przekazanie środków podpisał Wójt Gminy Biskupiec. Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego reprezentował Krzysztof Marek Nowacki – Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty.

Krotoszyńska podstawówka otrzymała wsparcie na zakup pomocy dydaktycznych do terapii:

- psychoneurologicznej dla uczniów z zaburzeniami uwagi i koncentracji (w tym: ADHD – Attention Deficit Hyperactivity Disorder, ADD – Attention Deficit Disorder), z niepełnosprawnością intelektualną oraz dla uczniów z zaburzeniami procesów uczenia się, w tym z dysleksją, dyskalkulią
- procesów komunikacji, w tym zaburzeń przetwarzania słuchowego, dla uczniów z centralnymi zaburzeniami słuchu, słabosłyszących, z zaburzeniami koncentracji i uwagi, w tym z ADHD, ADD, autyzmem

Zadanie realizowane jest w ramach Rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2020-2024 „Aktywna tablica”. Gmina Biskupiec w ramach zawartej umowy otrzyma dotację celową w kwocie 10 556,00 zł oraz zapewni wkład własny w wysokości co najmniej 20 % kosztów realizacji zadania. Termin realizacji umowy: 31 grudnia 2022 r.

Sprzęt dla OSP Biskupiec

Podczas posiedzenia Rady Powiatowej Warmińsko-Mazurskiej Izby Rolniczej, które miało miejsce w Biskupcu, doszło do miłego akcentu dla lokalnej OSP.

Podczas spotkania Jan Rochewicz, przewodniczący Rady, wraz z Bogumiłą Augustynowicz, Kierownik Oddziału w Mławie Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW”, w towarzystwie Wójta Arkadiusza Dobka i Komendanta Gminnego OSP Grzegorza Dembka, wręczyli przedstawicielom OSP Biskupiec sprzęt pożarniczy – zakupiony w ramach środków przeznaczonych na działania prewencyjne z nadwyżki finansowej Związku Wzajemnej Zgodności „Zagroda”, powołanego przez Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” i Warmińsko-Mazurską Izbę Rolniczą.

Na spotkaniu zaplanowano także omówić nowe formy wsparcia dla rolników realizowane przez ARiMR, sytuację epizootyczną w powiecie nowomiejskim, a także zagadnienia dot. wykorzystywania gruntów rolnych na inne cele niż rolnicze.

Sukces KGW Wonna!

Reprezentowały naszą gminę na Dożynkach Wojewódzkich w Olsztynku i zrobiły prawdziwą furorę. Gospodynie z Wonny wróciły z nagrodą!

Dnia 18 września w Olsztynku odbyły się tradycyjne Dożynki Wojewódzkie. W konkursie wieńców dożynkowych naszą gminę reprezentowało Koło Gospodyń Wiejskich w Wonna. Panie znakomicie zaprezentowały swoje dzieło i zajęły 2. miejsce w konkursie! Gratulujemy!

Dziękowali za plony. Dożynki Gminne 2022

Dożynki Gminne w Biskupcu to nasza wieloletnia tradycja. Co roku tłumy mieszkańców i turystów biorą udział w największej imprezie w regionie. I tak jak zawsze – publiczność nie zawiodła.

Uroczystości dożynkowe rozpoczęły się od przemarszu korowodu i uroczystej mszy świętej w kościele parafialnym w Biskupcu.

Po mszy, uczestnicy przeszli w korowodzie do amfiteatru. Korowód dożynkowy prowadziła parada ciągników, za którą szła Orkiestra Dęta z Ławy, następnie grupy wieńcowe z wieńcami oraz przybyli goście.

Oficjalnego otwarcia dożynek w Amfiteatrze w Biskupcu dokonał Wójt Gminy Biskupiec Arkadiusz Dobek. Przywitał wszystkich przybyłych gości oraz podziękował rolnikom za trud i ciężką pracę, z którymi muszą się codziennie mierzyć. Następnie na scenie odznaczono i nagrodzono rolników z terenu gminy Biskupiec. Odznaczenia dla „Zasłużonych dla rolnictwa” otrzymali: Marcin Ciołak – Piotrowice, Mariola Hejka – Bielice, Jarosław Jeziorski – Szwarcenowo, Kinga Kendzierska – Biskupiec, Grzegorz Milewski – Babalice, Andrzej Wiśniewski – Lipinki Natomiast wyróżnienia za wzorowo prowadzone gospodarstwa rolne otrzymali: Anna i Karol Grudzień – Wielka Tymawa, Monika i Grzegorz Jabłoński – Łąkorz, Piotr Modrzewski – Rywałdzik, Aleksandra i Jarosław Trzcina – Lipinki, Joanna i Zbigniew Wojciechowski – Wielka Tymawa, Marlena i Wojciech Wydorscy – Biskupiec.

Starostami tegorocznych dożynek byli Joanna Wojciechowska z Wielkiej Tymawy i Wojciech Wydorski z Biskupca. Tradycyjnie odbył się konkurs wieńców dożynkowych, w którym udział wzięło 11 sołectw z terenu gminy. Pierwsze miejsce padło łupem Wonny, na drugim stopniu podium znalazły się Piotrowice, a trzecie miejsce przypadło reprezentacji Słupnicy.

Odbył się również konkurs ozdób słomianych, w którym z kolei wzięło udział pięć sołectw. W tej konkurencji triumfował Biskupiec.

Po części oficjalnej rozpoczęły się występy artystyczne. Na scenie wystąpiły zespoły CI-HO, ŁOBUZY, AFTER PARTY oraz MARAJUJA SHOW. Po występach odbył się pokaz fajerwerków i tradycyjna zabawa pod chmurką z DM Events – DJ Lewy.

*Zdjęcia: Urząd Gminy, Klik Nowe Miasto
Tekst: Urząd Gminy*

Galeria zdjęć na stronie www.gminabiskupiec.pl

75-lecie GKS OSSA Biskupiec. Gościem honorowym selekcjoner kadry narodowej

To było świętowanie z przytupem! Piłkarze, działacze i zaproszeni goście wzięli udział w wydarzeniu z okazji 75-lecia GKS OSSA Biskupiec.

Na początku sierpnia OSSA Biskupiec obchodziła 75-lecie powstania Klubu. Na uroczystości obecni byli m.in. sportowcy, członkowie Klubu, sponsorzy, Wójt Gminy Biskupiec Arkadiusz Dobek, Sekretarz Gminy Julia Baranowska, czy Poseł na Sejm Zbigniew Ziejewski. Gościem honorowym gali był Czesław Michniewicz, od najmłodszych lat związany z klubem, a obecnie selekcjoner reprezentacji piłki nożnej.

Jubileuszowy dzień klubu rozpoczął się od zwycięstwa pierwszego meczu w sezonie 2022/23. GKS OSSA pokonała DŚS Delfin Rybno 6:1.

Część oficjalna uroczystości 75 – lecia Klubu odbyła się na sali Biblioteki-Ośrodka Kultury w Biskupcu. Na początku przedstawiciele Klubu uhonorowali pamiątkowymi upominkami osoby zasłużone dla klubu oraz sponsorów. Następnie Wójt Gminy Biskupiec Arkadiusz Dobek wraz z Posłem na Sejm Zbigniewem Ziejewskim i Czesławem Michniewiczem zaprezentowali nowy sztandar Klubu i przekazali go na ręce Prezesa Klubu – Janusza Kamińskiego.

Klubowi życzymy kolejnych sukcesów i awansów! A selekcjonerowi Czesławowi Michniewiczowi życzymy powodzenia na zbliżających się Mistrzostwach Świata w Katarze.

Zdjęcia: Gazeta Nowomiejska

Strażacka młodzież z Krotoszyn najlepsza w całej gminie

Dnia 25 września 2022r. na boisku w Bielicach odbyły się Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych. W zawodach wzięło udział pięć drużyn z terenu gminy.

Oficjalnego otwarcia zawodów dokonał Wójt Gminy Arkadiusz Dobek. Zgodnie z zasadami wszystkie drużyny wystartowały w biegu sztafetowym oraz w ćwiczeniu rozwinięcia bojowego. Zawodom przewodniczył st. kpt. Mateusz Jaguszewski pełniący funkcję głównego sędziego. Celem zawodów młodzieżowych drużyn pożarniczych jest w szczególności: mobilizowanie do intensywnego szkolenia pożarniczego, ocena stanu wyszkolenia członków drużyn MDP, popularyzowanie zagadnień ochrony przeciwpożarowej wśród społeczeństwa, wyłonienie najlepszych drużyn.

W klasyfikacji dziewcząt wystartowała tylko jedna ekipa – MDP Krotoszyn, zdobywając oczywiście pierwsze miejsce. W klasyfikacji chłopców górą także była ekipa z Krotoszyn, przed MDP Wonna, MDP Osetno i MDP Lipinki. Gratulujemy i życzymy dalszego rozwijania pasji!

Odnowili stary cmentarz ewangelicki

Kolejny raz grupa pasjonatów zajęła się miejscem ważnym z punktu widzenia naszej lokalnej historii. W pierwszej połowie sierpnia trwały prace porządkowe na terenie starego cmentarza ewangelickiego w Biskupcu.

W projekcie wzięli udział wolontariusze dosłownie z całej Polski, z Katowic, Krakowa, Torunia no i oczywiście z terenu naszej gminy. Po wykoszeniu ogromnych pokrzyw i oczyszczeniu nagrobków z bluszczu, cmentarz znów zaczął być widoczny. Mieszkańcy zaczęli tu zaglądać i dzielić się informacjami z przeszłości.

Z danych odczytanych na nagrobkach w tym roku i z wcześniej uporządkowanego cmentarza w Piotrowicach, utworzona zostanie baza, która z pewnością przyda się poszukiwaczom przodków. Baza będzie umieszczona na stronie Gminy Biskupiec. Ponadto powstanie publikacja o historii parafii ewangelickiej w Biskupcu.

duże zainteresowanie słuchaczy.

Pod koniec września odbyło się spotkanie kończące tego-
roczne prace porządkowe i dokumentacyjne tego obiektu. Gościem wydarzenia był pastor Karol Niedoba z Grudziądza, z którym zebrani odmówili modlitwę za spoczywających tu zmarłych. Następnie wszyscy udali się do BOKu, gdzie na dużej sali odbył się wykład pana Michała Wiśniewskiego ze Stowarzyszenia Lapidaria w Toruniu. Pan Michał Wiśniewski opracował szczegółową dokumentację inwentaryzacyjną cmentarza i wyszukał wiele informacji o dawnych mieszkańcach Biskupca. Wykład podparty pasją i szeroką wiedzą wzbudził

Powyższe działania były częścią projektu "Prace porządkowe i dokumentacyjne na cmentarzu ewangelickim w Biskupcu" dofinansowanego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w ramach programu Wspólnie Dla Dziedzictwa. Projekt jest realizowany przez Stowarzyszenie Dla Ostrowitego i Okolic "Iskra Wzajemności".

Tekst: Ewa Adamczak

Półmaraton w Biskupcu po raz czwarty!

Na początku października odbył się IV Półmaraton w Biskupcu o Puchar Wójta Gminy Biskupiec. W biegowych zawodach wzięło udział prawie 200 osób.

Na starcie biegu głównego na dystansie ok. 21 km stanęło 75 zawodników i zawodniczek z różnych części kraju. W biegach dla uczniów szkół podstawowych wzięło udział 113 osób.

Bieg główny rozpoczął się o godz. 12:30. W oczekiwaniu na zwycięzcę IV Półmaratonu w Biskupcu, odbyły się biegi szkolne z udziałem uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Biskupiec na dystansach 600 m, 800 m i 1000 m.

Wyniki zawodów jak i obszerna galeria zdjęć dostępna na stronie www.gminabiskupiec.pl

Harmonogram wywozu odpadów na IV kwartał 2022

Harmonogram odbioru odpadów dla Gminy Biskupiec na IV kwartał 2022r				
Miejscowość	Rodzaj odpadu	Daty odbioru odpadów w poszczególnych miesiącach		
		Październik	Listopad	Grudzień
Wielka Tymawa Sumin Mierzyn Rywałdzik Osówko Ostrowite Podlasek Babalice Sędzice	Odpady komunalne zmieszane	13	10	8
	Metale i tworzywa sztuczne	6, 20	4, 17	1, 15, 30
	Szkło	20	24	22
	Papier	7	4	2
	BIO	13, 27	17	15
	Popiół	6, 27	10, 24	8, 22
Biskupiec ADM Osiedle Wspólnoty Mieszkaniowe	Odpady komunalne zmieszane	7, 14, 21, 28	4, 10, 18, 25	2, 9, 16, 23, 30
	Metale i tworzywa sztuczne	4, 18	2, 15, 29	13, 28
	Szkło	18	22	20
	Papier	3	3	1
	BIO	7, 14, 21, 28	4, 10, 18, 25	2, 9, 16, 23, 30
	Popiół	4, 25	8, 22	6, 20

Harmonogram odbioru odpadów dla Gminy Biskupiec na IV kwartał 2022r				
Miejscowość	Rodzaj odpadu	Daty odbioru odpadów w poszczególnych miesiącach		
		Październik	Listopad	Grudzień
Szwarcenowo Wonna Wielka Wólka Czachówki Bielice Krotoszyny	Odpady komunalne zmieszane	10	7	5
	Metale i tworzywa sztuczne	3, 17, 31	14, 28	12, 27
	Szkło	17	21	19
	Papier	3	2	1
	BIO	10, 24	14	12
	Popiół	3, 24	7, 21	5, 19
Biskupiec Fitowo Piotrowice Piotrowice Małe Podlasek Mały Słupnica	Odpady komunalne zmieszane	11	8	6
	Metale i tworzywa sztuczne	4, 18	2, 15, 29	13, 28
	Szkło	18	22	20
	Papier	3	3	1
	BIO	11, 25	15	13
	Popiół	4, 25	8, 22	6, 20
Łąkorz Gaj Lipinki Osetno Łąkorek Wardęgowo	Odpady komunalne zmieszane	12	9	7
	Metale i tworzywa sztuczne	5, 19	3, 16, 30	14, 29
	Szkło	19	23	21
	Papier	7	4	2
	BIO	12, 26	16	14
	Popiół	5, 26	9, 23	7, 21

To było 30. wydanie Biuletynu Informacyjnego Gminy Biskupiec „Wieści Gminne” od początku jego powstania (2015 r.). Pamiętajcie, że najnowsze informacje zawsze znajdziecie na stronie internetowej Gminy Biskupiec:

www.gminabiskupiec.pl

Biuletyn informacyjny

WIEŚCI GMINNE

Redagowanie, projekt i skład:
DANIEL ZDANOWSKI

HISTORYCZNE WIEŚCI GMINNE

O HISTORII NASZEJ GMINY

W TYM NUMERZE:

- Rosjanie w Łąkorzu
- Edmund Piechowski - działacz plebiscytowy
- Łaźnia w Biskupcu
- Jubileusz OSP Łąkorz
- Biskupiec na dawnych pocztówkach

Milej lektury!

Szanowni Czytelnicy!

Jak co roku o tej porze przygotowujemy się do obchodów Narodowego Święta Niepodległości. Większość opisywanych przez nas historii dotyczy wojen i walki o tę niepodległość. Spisujemy ludzkie wspomnienia, przekazy przodków i szukamy informacji w różnych źródłach. Wiemy, i z góry godzimy się na to, że ludzka pamięć jest wybiórcza, naturalnie zabarwiona własnymi emocjami i przeżyciami. Czy my tutaj opisujemy i przekazujemy prawdę? Nie wiem. Po kilku latach mogę jedynie powiedzieć, że rozmowy o historii są trudne. Z wielu względów. Bo poruszane sprawy są ciągle bolesne, bo niektóre wspomnienia wywołują traumę nawet u słuchacza, bo niektórzy historię chcieliby zmienić, bo nie wiadomo czy prawda jest najważniejsza nawet po wielu latach.

Ze Świętem Niepodległości kojarzy mi się od razu Józef Piłsudski, którego dokonania były raz bardziej, a raz mniej chwalebne. Jedno wiem, jego słynna opinia o prawdzie jest ciągle aktualna.

Ewa Adamczak

Klub Miłośników Lokalnej
Historii działający przy
Bibliotece - Ośrodku Kultury
w Biskupcu

Redakcja bieżącego numeru:
Ewa Adamczak, Marek Bartkowski,
Aleksandra Gąsiorowska, Henryk Gajewski

Rosjanie w Łąkorzu

Fragment książki „Łąkorz. Mała wieś w wielkiej historii” autorstwa Joanny Kulpy. Książka została wydana w roku 2011.

W lipcu 1944 roku w okolicy Ławy Rosjanie przeprowadzili desant. Grupa desantowa liczyła pięciu spadochroniarzy, czterech mężczyzn i jedną kobietę. Na skutek upadku kobieta złamała nogę i kazała się zastrzelić. Pozostała czwórka trafiła na niemiecki patrol- przeżyło tylko dwóch, z których jeden został ranny. W poszukiwaniu schronienia mężczyźni doszli do Łąkorza. Postanowili ukryć się z dala od wiejskich domostw nad jeziorem Wielkie Partęczyny. Swoje przetrwanie zawdzięczali rybakowi- Kazimierzowi Rydlowi (mieszkaniec Łąkorza), który systematycznie dostarczał im pożywienie, głównie ryby. Pomógł także wyleczyć ranę postrzałową Rosjanina. Rydel miał z nimi stały kontakt do października 1944 roku. Krótko przed wyzwoleniem doszło jednak do dekonspiracji. W czasie polowania niemiecki leśniczy z Grabiny zauważył w okolicy kanału dwóch mężczyzn z długimi brodami czerpiących z jeziora wodę. Zaniepokojony zgłosił ten fakt do gestapo w Brodnicy. Niemcy przyjechali dwoma samochodami do oddalonej o kilka kilometrów miejscowości Ciche. Stąd przeszli w okolicę osady Iwanki Królewskie i wśród porośniętego trzcinami brzegu znaleźli śpiących mężczyzn. Widząc ryby, wiedzieli, że pomocy udziela im ktoś, kto je odławia. Do leśniczówki Grabiny zwołano okolicznych rybaków, gdzie Sowieci podczas konfrontacji wskazali Kazimierza Rydla i jego ojca Boleśława, gdyż podejrzewali ich o zdradę*.

23 stycznia 1945 roku, tuż po ustąpieniu wojsk niemieckich z Łąkorza, dotarła Armia Czerwona- wojska sowieckie II Frontu Białoruskiego, które traktując te ziemie jak niemieckie, dopuszczały się bezmyślnych aktów wandalizmu, grabieży i gwałtów. Rozpoczęły się aresztowania przez Ludowy Komisariat Spraw Wewnętrznych ZSRR (NKWD). Mieszkańców internowano w obozach przejściowych, m.in. w Jabłonowie Pomorskim. W tym czasie urząd sprawowały prokomunistyczne władze podległe Rządowi Tymczasowemu. Niebezpieczeństwo groziło również Winklerowi- Austriakowi. Skutki polityki sowieckiej wobec polskiej ludności tego regionu były tragiczne.

W nocy z 23 na 24 stycznia 1945 roku w wyniku starcia wojsk radzieckich i uciekających wojsk niemieckich poległo we wsi około 20 żołnierzy rosyjskich (pochowano ich w zbiorowej mogile w Łąkorzu, a rok później ekshumowano i przeniesiono do Nowego Miasta Lubawskiego). Tej nocy w domu Państwa Karnatów w należącej do Łąkorza przysiółku Mrowiska, gdzie schroniło się przed działaniem frontu wielu mieszkańców wsi, również miała miejsce strzelanina. Doszło bowiem do spotkania wojsk radzieckich z grupą żołnierzy niemieckich. W wyniku tej zbrojnej akcji zginęło dwóch mieszkańców wsi, a trzech zostało ciężko rannych.

W marcu i kwietniu 1945 roku aresztowano i wywożono w bydlęcych wagonach w głąb Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich zamieszkałą w Łąkorzu ludność narodowości polskiej, zaliczaną w czasie wojny przez władze niemieckie do tzw. 3 narodowościowej grupy niemieckiej. W łagrach położonych na północ od Moskwy, na Uralu i w Donbasie, wykonywali oni w trudnych warunkach niewolniczą pracę. Wiele osób zmarło już w obozie przejściowym oraz podczas transportu. Byli to mężczyźni i kobiety, rolnicy oraz robotnicy leśni. Ciężki los spotkał między innymi Franciszka Ostrowskiego, który przez ponad pół roku ukrywał się w ziemiance, by uniknąć poboru do Wehrmachtu. Został jednak aresztowany przez NKWD i wywieziony do Rosji. Po długim przetrzymywaniu w ciemności, wystawiony na działanie słońca, doznał silnego urazu wzroku i w wyniku ogólnego wyczerpania zmarł w wieku 25 lat. Inny mieszkaniec- Kazimierz Wrzosek, kiedy wybuchła wojna był w szkole w Warszawie. Zaciągnął się więc do powstania warszawskiego i zginął jako żołnierz Armii Krajowej.

*zostali aresztowani i osadzeni w więzieniu gestapo w Bydgoszczy- Wały Jagiellońskie nr 4, a następnie 21 stycznia 1945 roku przepędzeni pieszo do Więcborka. Tuż przed granicą 25 stycznia uciekli. Do Łąkorza dotarli 8 lutego 1945 roku. Później przez okres 2 lat Kazimierz Rydel był funkcjonariuszem Straży Ochrony Kolei (SOK) w Ławie. Jego ojciec zajmował się głównie rybołówstwem. W styczniu 1947 roku Kazimierz Rydel ponownie został aresztowany, tym razem za podejrzenia przynależności do Armii Krajowej. Po półtoramiesięcznym areszcie został objęty amnestią i wypuszczony na wolność. Przez długie lata, jako wybitny znawca rzemiosła, prowadził zakład stolarski w Łąkorzu, który później przekazał synom. Obecnie jest na emeryturze, a w wolnych chwilach zajmuje się wędkarstwem.

Edmund Piechowski - działacz plebiscytowy

Poniżej fragmenty książki „Kronika Piechowskich z Piechowic 1324 – 2021 „ autorstwa Kingi Piechowskiej. Autorce serdecznie dziękujemy za udostępnienie tekstu.

Przygotowała: Ewa Adamczak

Decyzję o losach Biskupca Pomorskiego, kolejnego miejsca zamieszkania mojego dziadka Edmunda pozostawił traktat wersalski plebiscytowi. Prawdopodobnie w 1909 roku mój dziadek kupił tu duży sklep, tu urodziły się siostry mojego ojca: 7.08.1910 roku -Janina, 11.08 1911 roku – Celina i w 1912 roku - Maria-Marysieńka, tu urodził się w 1919 roku mój ojciec - Stanisław von Piechowski. Nie wiem dokładnie, od którego roku dziadkowie mieszkali w Biskupcu Pomorskim, ale 12.03.1910 posiadali już sklep Bazar.

Zanim Traktat Wersalski przyjął postanowienie w sprawie plebiscytu, już w grudniu 1918 roku zwołany został do wyzwolonego Poznania - sejmik dzielnicowy dla ziem należących jeszcze do Prus. Polacy z powiatu suskiego (tu leżał Biskupiec) wysłali do Poznania czterech delegatów, jednym z nich był Edmund Piechowski- mój dziadek, właściciel sklepu w Biskupcu, jednego z 24-ech w mieście. Systematyczna praca uświadamiająca zaczęła się w styczniu 1919 roku od utworzenia Powiatowej Rady Ludowej na powiat suski z siedzibą w Biskupcu. Rady te na polecenie Rady Ludowej w Poznaniu wybierano na publicznych zebraniach we wszystkich powiatach Pomorza, do którego też powiat suski należał. Do Powiatowej Rady Ludowej został wybrany kupiec Edmund Piechowski. Czym bliższy był termin głosowania, tym częściej organizowano zebrania nie tylko w Biskupcu, ale i w innych miejscowościach powiatu suskiego. Na zebraniach najczęściej przemawiali aptekarz Bolestaw Wolski i kupiec Edmund Piechowski.

Ukoronowaniem zebrań publicznych był wielki wiec z udziałem wszystkich Polaków z Biskupca i okolicy, który odbył się 2 tygodnie przed plebiscytem na rynku w Biskupcu. Cały rynek (80 x 60 m) zapełnił się rodakami obojga płci wszystkich stanów (dla porównania Stary Rynek w Krakowie ma wymiary 200x200, a w Warszawie 90x73, w Zamościu 100x100m). Na czterech rogach rynku postawiono polskie sztandary. Na wschodniej stronie gdzie stała pompa publiczna, udekorowana metalowym orłem pruskim, również wywieszono sztandar polski, który zakrywał orla pruskiego. Każdego sztandaru strzegło 6-ciu „Sokołów” z ukrytymi pod marynarkami pałkami. Na środku rynku ustawiono trybunę i obok niej mównicę. Mówcy apelowali do oddawania głosów za przyłączeniem do Polski.

Zofia Stopa pisze w „Słowo na Warmi i Mazurach”- tygodniowy dodatek do „Słowa Powszechnego” opisując klimat polityczny z czasu Plebiscytu: „ Wśród miejscowej ludności (Biskupiec liczył w 1920 roku około 1500 mieszkańców) było kilkudziesięciu Polaków, rekrutujących się przeważnie spośród drobnego mieszczaństwa. Przewodził im polski kupiec Edmund von Piechowski, szczerze oddany sprawie polskiej. W powiecie suskim na 1000 mieszkańców przypadało około 89 Polaków zamieszkałych przeważnie na wsi i to w bardziej zwartych skupiskach. Większość ziemi w powiecie należała do junkrów i niemieckich obszarników, którzy na ogół byli nieprzychylni Polakom. Ruch polski nie był tutaj zbyt mocny. Rozprowadzano polskie książki i gazety. Ostatecznie, 1270 mieszkańców Biskupca opowiedziało się za pozostaniem Biskupca przy Prusach Wschodnich, a tylko 227 głosów przypadło na Polskę.”

Powiatowa Rada Ludowa opuszczając teren plebiscytu w dniu 20.08.1920 wydała odezwę w języku polskim i niemieckim. Odezwa miała gwarantować prawa mniejszości (mowa oczywiście o Polakach). Odezwa została schowana do archiwum, osoby natomiast, które głosowały na rzecz Polski, wezwano do natychmiastowego wyrobienia sobie polskich paszportów w konsulacie kwidzyńskim. W samym Biskupcu było takich 130 (wg „Iława - z dziejów miasta i powiatu” Olsztyn 1972). Konsekwencje, które spotkały Edmunda

Piechowskiego po plebiscycie, opisuje Gazeta Grudziądzka, nr 102 z soboty 28 sierpnia 1920, R. XXV w artykule: „Niemcy w Biskupcu - przeciw Polakom” - „Jak wiadomo, miasto Biskupiec, leżące tuż na pograniczu powiatu lubawskiego, na mocy najniesprawiedliwszego pod słońcem plebiscytu przyznane zostało Niemcom, podczas gdy dość odległy od miasta dworzec kolejowy przypadł Polsce. ...Warto opisać, jak postąpili niemieccy mieszkańcy Biskupca po otrzymaniu wiadomości o dekrete koalicyjnym Rady Najwyższej, przysądającym Niemcom miasto, dworzec zaś Polakom. Wiadomości mamy z najlepszego źródła, gdyż z ust jednego z Polaków z Biskupca, należącego do tych siedmiu rodaków, którzy skutkiem owego dekretu najciężej ucierpieli. Przebieg wydarzeń w Biskupcu był następujący: Poniedziałek 16-go bieżącego miesiąca, był dla Niemców biskupskich dniem ogromnego jublu. Urządzono wielki obchód z muzyką i śpiewami.... Pozabierano Polakom chorągwie polskie, zawleczono je na rynek, polano naftą czy okowiną i kłaniając się szyderczo przed tym stosem całopalnym, spalono. Głównymi aranżerami tej krucjaty germańskiej przeciw spokojnej ludności polskiej byli burmistrz miejscowy Densch i osławiony hakatysta... nauczyciel Kissner. ... Pod osłoną nocy wyruszyli w liczbie kilkuset osób nad granicę polską i wyrażając bardzo nielicznej straży wojskowej, zniewolili ją do cofnięcia się. Nadeszła godzina piąta rano. Panowie Densch i Kissner pokusili się o zdobycie nowych laurów wojennych. Na czele znacznego tłumu landsmanów, przy dźwiękach muzyki, wyruszyli szturmować polski dworzec kolejowy w Biskupcu.... Na dworcu zerwano chorągiew polską, a wywieszono niemiecką. udawszy się do biura telegraficznego, chcieli zatelefonować o spieszne nadesłanie pomocy z Łąkorza w Lubawskim, gdzie mieli się już znajdować ich rosyjscy „brandesbrudy”. Tymczasem los wypłatał im osobliwego psikusa. Otóż połączono ich ze stacją w Jabłonowie. Stąd otrzymali od komendy polskiej odpowiedź w języku niemieckim, że żądane posiłki nadejdą w pół godziny. Teraz rozpoczęła się dobra pijatyka. Wtem daje się słyszeć świst lokomotywy i dysząc i sapiąc zajeżdża - polski pociąg pancerny, zdobny chorągwią polską. W przekonaniu, że to spodziewany pociąg z Łąkorza, wita go tłum niemiecki, w pierwszej chwili okrzykami radości, mieszącymi się z dźwiękami kapeli. Aż tu – o dziwo! – wyskakują z wagonów – żołnierze polscy. Przestrich i zdumienie ogarniają zgraję niemieckiej wyprawy wojennej. Głównych jej prowodyrów Denscha i Kissnera nie ma już na placu. Zwąchawszy pismo nosem – dali pierwszi drapak. I to pewnie dowód ich nieustraszonej odwagi i męstwa! - ...Wojsko polskie wszystkich puściło do domu, z 43 zatrzymując jedynie 7-miu mężczyzn jako jeńców względnie więźniów. Zabrano też kilka sztuk broni. Po powrocie do miasta Niemcy wywarli na Polakach zemstę – za swój nieudany zamach na dworzec polski. Wtargnięto do mieszkań obywateli polskich i wyrwano 8-mu z nich z łona rodziny, mimo płaczu żon i dzieci. Zabrano ich jako zakładników. Byli to panowie: Tutuliński, aptekarz Wolski, Szywniewski, kupcy Główniewski i Piechowski, zbożowiec Grajewski, ogrodnik Kujawski i właściciel składu cygar Draszanowski. Ostatniego wypuszczono jednak niebawem jako nadliczbowego. Zakładnikom naszym chciano dać pamiątkę tego wiekopomnego dnia wyprawy na dworzec biskupski. W tym celu bito i poniewierano ich po drodze niemiłosiernie, po części nawet ubrania na nich podarto. Pana Wolskiego wtrącono do celi, w której rezydowało trzech obdartusów bolszewickich, wołając po niemiecku: „Kameraden, stecht ihn nieder, bis die anderen kommen!” (tłum. „Koledzy pobijcie go zanim inni przyjdą” – Ci jednak nic złego mu nie wyrządzili. Gdy już wszyscy nasi byli w areszcie i burmistrz Densch spisał protokół, wszedł kapitan od „Sicherheitswehry” i zapytał go - kto tych ludzi aresztował? Głowa miasta odpowiada tonem o nastroju uroczystym: „Der Volkswille – wie im Freistadt” (Kisielice). Po tych słowach, oburzony widocznie kapitan, się oddalił. Teraz burmistrz podyktował panu Wolskiemu (jeden z uwięzionych) pismo do władzy wojskowej w Grudziądzu z żądaniem uwolnienia zaraz, zabranych Niemców, gdyż prędzej nie wypuści się Polaków. Odnosne pismo zawiózł do Grudziądza pan zegarmistrz Nowicki, wrócił jednak dnia następnego – z odpowiedzią – naturalnie odmowną. Ze strony polskiej oświadczone, że aresztowanie spokojnych obywateli polskich było ciężkim bezprawiem, podczas gdy do aresztowania Niemców mieli Polacy wszelkie prawo, gdyż dokonali napadu na własność państwa polskiego. Należy ich więc uważać za przestępców wojennych, których wina musi zostać osądzona Polskich zakładników wypuszczono na wolność we wtorek przed południem (24 bm.), zakazując jednak stanowczo – powrotu do

Biskupca. Rozjechali się więc do różnych miejscowości: jak Bydgoszcz Grudziądz, Toruń, Poznań i Gdańsk, aby powyżej opisane gwałty niemieckie podać do wiadomości publicznej, a mianowicie władz polskich, i naradzić się, co im teraz uczynić należy, aby zabezpieczyć swe rodziny i swoje mienie pozostawione w Biskupcu na łaskę i nie łaskę zażartych Niemców”. Ustalono, że na terenach objętych Plebiscytem, 4683 obywateli polskich nie poszło do głosowania w Plebiscycie, bojąc się w przypadku zwycięstwa Niemców, represji z ich strony i wyrażając też swoim brakiem udziału w Plebiscycie - brak akceptacji Polaków dla rządów niemieckich na tych ziemiach.

Bischofswerder. Sklep Bazar Edmunda Piechowskiego, w późniejszym czasie należał do Alberta Hardera

Babcia opowiadała, jak wyglądał zakres pracy tego sklepu, który nastawiony był na obsługę mieszkańców miasta i mieszkańców z okolicy, przyjeżdżających do miasta, aby sprzedać swoje produkty rolne, czy rzemieślnicze; a potem robiących zakupy dla siebie, a często i sąsiadów. „Brano miarę dziecka i przygotowywano całą wyprawę odzieży do szkoły, kompletowano wyprawę weselną panny młodej (pościel, obrusy, wraz z haftowaniem inicjałów, te haftowała babcia). Sklep posiadał nie tylko towary na miejscu, ale też katalogi wytwórców, z których klienci wybierali potrzebny asortyment do późniejszego przez babcię zamówienia u odpowiednich dostawców”. Te opowiadania babci rozwijały moją dziecięcą wyobraźnię w czasie, kiedy rodzina żyła bardzo skromnie, a w sklepach brakowało podstawowych produktów.

Zaraz po plebiscycie w Biskupcu, w lipcu 1920 roku Edmund Piechowski zmuszony był opuścić miasto i przenieść się do Bydgoszczy.

Zamieszkał przy ulicy Gdańskiej 38, gdzie pozostał do 1927 roku. Jego żona i dzieci przybyły z Biskupca do Bydgoszczy w 1923 roku, prawdopodobnie babcia Zofia sama prowadziła do tego czasu Bazar i przeprowadziła jego rozwiązanie. Wg moich wspomnień z jej opowiadań o okresie małżeństwa z Edmundem, babcia odgrywała dużą rolę w jego działalności zawodowej, pytanie czy nie ważniejszą niż on sam? Już w latach 70-tych, kiedy już sama pracowałam, usłyszałam od kuzynki mojego ojca, córki siostry babci - Reginy Kabzy,

bardzo pozytywną opinię o przedsiębiorczości mojej babci, z komentarzem, że zdolności tych nie odziedziczyło żadne z jej dzieci. Była to prawdopodobnie opinia panująca w rodzinie Szymczaków (nazwisko rodowe babci). Babcia znała język francuski, oczywiście niemiecki, ona jak i jej dzieci mówili poprawnym językiem polskim, babcia mimo późnego wieku grała na pianinie, czytała przy pomocy dużej lupy codziennie gazetę i bardzo ładnie haftowała. Posiadam wyhaftowane przez nią białe batystowe serwety z jej panieńskimi inicjałami, które dzisiaj muszą mieć ponad 110 lat.

Rynek w Biskupcu, zdjęcie sprzed roku 1922, w tle sklep Bazar Edmunda Piechowskiego. Zdjęcie z nieznanego nam uroczystości (na mównicy widzimy pastora, wśród ludności żandarmi w hełmach typu pikielhauba).

Łaźnia w Biskupcu

Pisma urzędowe dotyczące łaźni w Biskupcu, znajdujące się w zbiorach Archiwum Państwowego w Olsztynie. Tłumaczenie z języka niemieckiego: Henryk Gajewski

Przygotowała: Ewa Adamczak

Biskupiec 25 września 1903

Powiadomiono mnie o wielokrotnych skargach, że w łaźni panuje bud. Dlatego dziś przed południem postanowiłem zwiedzić pomieszczenia łaźni. Wanny były czyste, tak samo wyglądała posadzka. Rury z mosiądzu były mocno pokryte brudem i sprawiały wrażenie, jakby nie były czyszczone przynajmniej osiem dni. Na belkach okien i ścian wisały zatrzymujące kurz pajęczyny. Okna były brudne i przez długi czas nie czyszczone. Znajdujące się przy wannach podłogi ze świerkowych desek były zapiaszczone i ruchome. Całość sprawiała wrażenie dużego zaniedbania pomieszczeń.

Dlatego poleciłem pani Schiralce i jej mężowi, aby zatroszczyli się o to, aby pomieszczenia były czyste, krany wyczyszczone, a okna lśniące. I żeby okna przynajmniej co osiem dni, a krany codziennie czyścić. Na to

pani odpowiedziała, że to jest za ciężko czyścić okna co osiem dni.

Ponieważ pani otwarcie sprzeciwiała się zastosować do zarządzeń, proszę zarząd, aby sprawie się przyjrzeć i nakazać tej pani, aby

1. Krany czyścić codziennie
2. Oczyszczać wanny zaraz po kąpaniu
3. Znajdujący się przed wannami podest dwa razy w tygodniu dobrze zesnurować.
4. Pomieszczenia kąpielowe oczyścić z kurzu i pajęczyn
5. Przynajmniej raz w tygodniu umyć okna.

Podpisał: Inspektor rzeźni

Ogłoszenie

Ogłaszamy, że miejska łaźnia w rzeźni jest ostatnio mało używana.

Dwie cele są odnawiane i czyni się starania, aby było czysto.

Każdy kąpiący się przy otrzymaniu karty upoważniającej do kąpeli otrzyma bezpłatnie kawałek mydła.

Tabletki igliwia świerkowego można otrzymać za 10 fenigów u pracownika hali.

Biskupiec 10.10.1931

Do komisji arbitrażowej przy związku niemieckich stowarzyszeń zawodowych w Berlinie, przeciwko decyzji stowarzyszenia przemysłu spożywczego z 25/9/1931 dotyczącej przyjęcia naszej łaźni do powyższego stowarzyszenia przedkładamy świeżo sporządzoną skargę.

Prowadzona przez nas łaźnia składa się z trzech cel kąpielowych i jest połączona z miejską rzeźnią. Kocioł parowy z rzeźni służy zarazem do wytwarzania ciepłej wody dla łaźni. Kąpiele w poniedziałek i piątek są tak ułożone, aby w tych dniach kocioł rozpalony dla pracy rzeźni mógł również dawać ciepłą wodę dla łaźni. Nie ma kotła jedynie dla łaźni, stąd nie ma podstawy prawnej do wnoszenia o ponowne ubezpieczenie. Kocioł parowy obsługujący urządzenia rzeźni i rzeźnia, nad którą ma nadzór inspektor już są obowiązkowo ubezpieczone w towarzystwie rzeźników w Mainz. Nasz związek zawodowy rzeźników jest pod numerem katastru tom 33 nr 66793.

Jubileusz OSP Łąkorz

Autor: Marek Bartkowski

W przyszłym roku OSP Łąkorz obchodzi oficjalnie stulecie swojej działalności. Udało mi się odnaleźć w prasie niemieckiej z czasu zaborów informacje świadczące o tym, że jednostka ta ma znacznie dłuższy rodowód. Pierwsza z nich pochodzi z: Thorner Presse 1887, Jg. V, Nro. 279, str 3. z dnia 6.12.1887 i dotyczy pożaru spichrza kupca Jacobiego i udziale w jego gaszeniu miejscowej drużyny ratowniczej "Rettungsmannschaft" (Straży pożarnej). Drugi artykuł odnalazłem w: Die Presse 1916, Jg. 34, Nr. 187 Zweites Blatt, str. 2, E. Dombrowski, Toruń 1916 z dnia 11 sierpnia 1916 r w którym jest informacja, iż w szkoleniu komendantów straży pożarnych, które odbyło się w szkole pożarniczej w Elblągu wzięł udział Grzonkowski z Łąkorza.

Od redakcji: Zwracamy się z prośbą do Czytelników o wszelkie informacje dotyczące historii OSP Łąkorz. Być może w Państwa posiadaniu są jeszcze inne zdjęcia dawnych druhów z OSP Łąkorz, lub informacje o ich działalności.

Zdjęcie z okresu międzywojennego, pochodzi z książki autorstwa Joanny Kulpy „Łąkorz, mała wieś w wielkiej historii”

Biskupiec na dawnych pocztówkach

Dawna ulica Pańska w Biskupcu (widok od strony ulicy Kwiatowej w kierunku Rynku), obecnie ulica Krótka, po lewej stronie widać dom zamieszkiwany przez ówczesnego rzeźnika, a za nim ulica Długa biegnąca w kierunku Lipowej.

**HISTORYCZNE
WIEŚCI GMINNE**

**RAZEM Z NAMI TWÓRZ
HISTORYCZNE WIEŚCI GMINNE!**

Biblioteka-Ośrodek Kultury w Biskupcu
ul. Rynek 4, 13-340 Biskupiec
e-mail: bok@gminabiskupiec.pl
tel. 733 708 111

opracowanie graficzne:
Daniel Zdanowski

Napisz do nas!